AVİM Yorum • No: 2022 / 38 • Ağustos

RUSYA ONİKİ ADA'NIN REVİZYONİST YÖNDE ASKERİLEŞTİRİLMESİNE KARŞILIK NE YAPACAK?

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

***Bu yorum yazısının aslı İngilizce olarak 1 Ağustos 2022 tarihinde kaleme alınmıştır. AVİM Çevirmeni Ahmet Can Öktem makalenin tercümesine katkı sağlamıştır.*

Oniki Ada, Rodos ile Kos (İstanköy) gibi büyük adalardan ve Meis gibi Türkiyenin güney ile güneybatı kıyılarına yakın küçük adalardan oluşmaktadır. 20 Ekim 2020 tarihli Lozan Barış Antlaşmasının Esaslı İhlalinin Sonuçları başlıklı 2020/38 Nolu Analizimizde açıklandığı üzere, Türkiye, Lozan Barış Antlaşmasının 15inci Maddesi doğrultusunda, 1912 yılının başlarında, Osmanlı İmparatorluğu ile İtalya arasında Libya sebebiyle patlak veren savaşın sonrasında, İtalyaın işgal ettiği Oniki Adaya ait tüm hak ve ünvanlarından İtalya lehine vazgeçmiştir.[1] İkinci Dünya Savaşının sonrasında, İtilaf Devletleri ile İtalya arasında imzalanan 1947 Paris Barış Antlaşmasının 14üncü Maddesi uyarınca, Oniki Ada, askerden arındırılmış bir durumda kalmaları açık koşulu ile Yunanistana verilmiştir.[2] Antlaşmada, Madde 14 (2) açık bir şekilde Söz konusu adalar askerden arındırılacak ve gayrı askeri bir biçimde kalacaklardır koşulunu koymuştur. 1947 Paris Antlaşmasının askerden arındırma hükmünü açıkça ihlal edecek şekilde Yunanistan, Türkiye'nin güney kıyılarından sadece bir Deniz Mili uzaklıkta olan Meis Adası (Castellorizzo) da dâhil olmak üzere, bahis konusu adaları askerileştirmiştir. Bu Antlaşma halen yürürlükte olması dolayısıyla, Yunanistan için bağlayıcı mahiyettedir. Yunanistan, Türkiyenin Paris Antlaşmasına taraf olmadığını belirtmekte, sözkonusu adaları askerileştirmeye devam etmekte, İkinci Dünya Savaşı'na son veren önemli bir Antlaşmayı açıkça ihlal etmekte ve bu ihlali yüksek sesle ve utanç verici bir gururla dünya kamuoyuna duyurmaktadır.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Dendias Doğu Ege Adaları Ve Oniki Adalar'ın Askerden Arındırılmış Statüsünü Kabul Etti başlıklı 2022/7 Nolu AVİM Analizimizde, Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Dendiasın Rusya Federasyonunun Ukraynaya karşı askeri operasyonunun hemen öncesinde 18 Şubat 2022 tarihinde Moskovayı ziyareti hususunda bilgi verdik.[3] Bu ziyaret sırasında, Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov ile Dendias ortak basın toplantısı düzenlemiştir. Alıntı yaptığımız 2022/7 Nolu AVİM analizimizde belirtiğimiz üzere (3. dipnot), kimliği belirtilmeyen bir gazetecinin Yunanistanın Doğu Ege Adalarındaki egemenliğinin Türkiye tarafından sorgulanması

hususundaki konuyla doğrudan ilgili olmayan bir sorusuna cevaben Dendias, Oniki Adanın askerden arındırılmış durumuna ilişkin dikkat çekici bir yanıt vermiştir. Dendias'ın On İki Ada ile ilgili cevabının ilgili kısmı, referans kolaylığı için aşağıda alıntılanmıştır:

Dolayısıyla, Türk iddialarının bütünüyle gerçek niyeti saklamak için bahane olduğunu düşünüyorum. Şimdi Moskovada olduğum için, Sayın Lavrov bir yorumda bulunmama müsaade edecektir. Oniki Adanın askerden arındırılmasına dair anlaşma, Türkiyenin kaygıları ile ilgili değil, dönemin Sovyetler Birliğinin endişelerine yönelikti. Askerden arındırmadan fayda gören taraf Sovyetler Birliğiydi. Türkiye Antlaşmayı imzalayan bir devlet değildi, ve başka her unsurdan ayrı bir biçimde, Antlaşmadan hiçbir hak elde edemez. Çok teşekkürler.

Alıntısını yapmış olduğumuz analizimizde izah ettiğimiz üzere, Sovyetler Birliği, Oniki Adanın Karadenize yakın bir konumda bulunması ve bu adaların askerden arındırılmış statüsünün Rusyanın güvenliği ile bağlantılı olması sebebiyle, Paris Barış Antlaşması müzakereleri sırasında Oniki Adanın askerden arındırılmış statüde olmasını talep etmiştir.

Dendiasın Rusya Federasyonuna ziyaretinden ve basın konferansındaki açıklamalarından beş ay sonra, Rusya Federasyonu yakın zamanda Yunanistanı dost olmayan ülkeler listesine dâhil etmiştir. Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin'in, 23 Nisan 2021 tarihli "Yabancı devletlerin düşmanca eylemlerine karşı önlemlerin uygulanması hakkında" başlıklı kararnamenin uygulanması için, 20 Temmuz 2022'de ilgili emri imzalamış olduğu basın tarafından bildirilmektedir.[4] Ayrıca, bu konudaki haberde, Rusyanın Yunanistan Büyükelçisi Andrey Maslovun 26 Temmuz 2022 tarihinde aşağıdaki açıklamayı yapmış olduğu belirtilmektedir:

Şubat sonundan bu yana, ikili ilişkilerimiz bütünüyle tahrip edilmiştir. Kısacası, gerçekten birkaç gün içinde, tüm gelişmeler, on yıllar boyunca birikmiş olan zengin ikili ilişkileri tahrip etmiştir. Yunanistanın müesses nizamı ile herhangi bir işbirliği veya temas yoktur.

Yunan basınına göre, Rus Büyükelçi ayrıca Yunanistan, 200 yıl içinde ilk defa, Rusya'nın Yunanistan'a karşı herhangi bir olumsuz eylemi olmamasına rağmen, gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleriyle meseleleri bu seviyeye getirmiştir[5] ifadesinde bulunmuştur. Bu bağlamda, Rusya bayrağı taşıyan ve 19 Rus mürettebatı olan bir akaryakıt tankerine geçtiğimiz Nisan ayında Yunan yetkililer tarafından geçici olarak el konulduğunu, söz konusu tankerin daha sonra Yunanistan tarafından yaptırıma maruz kalmamak için bayrağını İran bayrağına çevirdiğini hatırlamakta yarar vardır. Bir Yunan yayın organı, ABDnin bu konuda Yunanistan adli makamlarının kargoya el koyması ve soruşturma yürütmesi için talepte bulunduğunu bildirmiştir.[6] Yunanistanın bu tür aşırı davranışlarının iki ülke arasındaki ilişkileri daha da alt seviyelere getirmiş olduğunu belirtmek gerekir.

Yunanistan, Doğu Akdeniz ve Ege bölgesinde giderek artan bir şekilde revizyonist bir politika izleyerek, Birinci Dünya Savaşının ortaya çıkarmış olduğu sorunları sona erdiren çok önemli Lozan Barış Antlaşmasını ihlal etmekle kalmayıp, İkinci Dünya Savaşının sona ermesinde kilit rol oynayan 1947 Paris Barış Antlaşmasını da ihlal etmektedir. Ayrıca, Yunanistan yalnızca Uluslararası Antlaşmaları ihlal etmekle kalmayıp, aynı zamanda,

Dendias'ın Moskova'daki basın toplantısında yapmış olduğu gibi, bu ihlali adeta davul zurna çalarak ilan etmekten çekinmemektedir. Şimdi bekleyip, Rusya'nın taraf olduğu uluslararası bir anlaşmanın hükümlerinin "dost olmayan bir ülke" tarafından açıkça ihlal edilmesine nasıl tepki vereceğini görmek gerekecektir. Rusya Federasyonu'nun bu hususta tutumu, taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümlerinin eksiksiz uygulanması konusunda hassasiyet gösterip göstermeyeceği konusunda bir turnusol testi görevi görecektir.

*Photo: TRT World

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, Consequences of Material Breach of the Lausanne Peace Treaty, Center For Eurasian Studies Analysis Series 2020, sy 28 (07 Ekim 2020): 8, https://doi.org/10.31219/osf.io/a23vw , https://avim.org.tr/en/Analiz/CONSEQUENCES-OF-MATERIAL-BREACH-OF-THE-LAUSANNE-PEACE-TREATY.

[2] 1947 Paris Treaty, SECTION V-GREECE (Special Clause), Article 14:

1. İtalya, böylelikle belirtilen Oniki Adalar, yani Stampalia (Astropalia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto, Casos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Sym), Cos (Kos) and Castellorizonın yanı sıra bitişik adacıkların tam egemenliğini burada Yunanistan'a bırakmaktadır.

2. Söz konusu adalar askerden arındırılacak ve silahsız kalacaklardır.

3. Bu adaların Yunanistan'a nakline ilişkin usul ve teknik şartlar, Birleşik Krallık ve Yunanistan Hükümetleri arasında anlaşma ile belirlenecek ve yabancı birliklerin, mevcut Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 90 gün içinde geri çekilmesi için düzenlemeler yapılacaktır.UN Nations, Treaty of Peace with Italy. Signed at Paris, on 10 February 1947 (United Nations, 10 Şubat 1947), Volume 49 1950 No 747, https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%2049/v49.pdf.

[3] Teoman Ertuğrul Tulun, Greek Foreign Minister Dendias Concedes The Demilitarized Status Of The Eastern Aegean Islands And The Dodecanese, Center For Eurasian Studies (AVİM) 2022, sy 4 (14 Mart 2022): 6, https://doi.org/10.31219/osf.io/5w63h , https://avim.org.tr/en/Analiz/GREEK-FOREIGN-MINISTER-DENDIAS-CONCEDES-THE-DEMILITARIZED-STATUS-OF-THE-EASTERN-AEGEAN-ISLANDS-AND-THE-DODECANESE.

[4] Посол Р Ф в Греции указал на обнуление двустороннего сотрудничества (The Russian Ambassador to Greece pointed to the nullification of bilateral cooperation), Izvestia, 26 Temmuz 2022, https://iz.ru/1370362/2022-07-26/posol-rf-v-gretcii-ukazal-na-obnulenie-dvustoronnego-sotrudnichestva.

[5] Athens Bureau, Russian Ambassador Maslov: Russian-Greek Relations Have Reset, Greek City Times, 27 Temmuz 2022, blm. Greek NEWS, https://greekcitytimes.com/2022/07/27/ambassador-maslov-russian-reset/.

[6] Eleni Stamatoukou, Russian Tanker Stuck in Greece Switches Flag to Avoid Sanctions, Balkan Insight, 11 Mayıs 2022, blm. News, https://balkaninsight.com/2022/05/11/russian-oil-tanker-stuck-in-greece-switch-flag-amid-sanctions/.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "RUSYA ONİKİ ADA'NIN REVİZYONİST YÖNDE ASKERİLEŞTİRİLMESİNE KARŞILIK NE YAPACAK?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2022 / 38. Ağustos 12. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/RUSYA-ONIKI-ADA-NIN-REVIZYONIST-YONDE-ASKERILESTIRILMESINE-KARSILIK-NE-YAPACAK

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır